Acta Baltico-Slavica

Acta Baltico-Slavica, 46
Warszawa 2022

Article No. 2869
DOI: 10.11649/abs.2869
Citation: Rutkowska, K. (2022). Internet jako podstawa do badań nad tożsamością etniczną: Polskie blogi na Litwie. *Acta Baltico-Slavica*, *46*, Article 2869. https://doi.org/10.11649/abs.2869

Krystyna Rutkowska
Uniwersytet Wileński
Wilno
kristina.rutkovska@flf.vu.lt
http://orcid.org/0000-0002-5789-9972

Internet jako podstawa do badań nad tożsamością etniczną. Polskie blogi na Litwie

Celem niniejszego artykułu jest próba zbadania jednego z typów komunikacji publicznej na Litwie, jakim są blogi internetowe, omówienie przyczyn ich powstania oraz analiza ich tematyki. Ponieważ jest to sfera komunikacji niekontrolowanej, artykuł będzie także próbą prezentacji różnorodnych postaw oraz analizą subiektywnych opinii na tematy społeczne i kulturowe. Szczególną uwagę poświęcę jednemu z najbardziej kontrowersyjnych na Litwie blogów – „Pulaki z Wilni" oraz grupie dyskusyjnej o tej samej nazwie[1]. W oparciu o zaprezentowaną literaturę teoretyczną podejmę próbę analizy tych witryn z punktu widzenia potrzeby retorycznej, sposobu komunikacji autora/autorów z czytelnikami i różnorodności gatunkowej wypowiedzi. Na ich przykładzie zilustruję też sposoby postrzegania własnej skomplikowanej

[1] W artykule będę powoływać się na blog „Pulaki z Wilni" (PWBS) oraz grupę dyskusyjną, istniejącą obecnie pod tą samą nazwą na serwisie FB (PWFB). W trakcie cytowania wytypowanych do analizy wpisów, będę dokładnie podawać odniesienia do źródeł. Facebook jest formą bardziej dostępną i popularną wśród młodzieży. Wiele wpisów, zamieszczanych na stronie bloga, jest przenoszona też na stronę FB, na obu witrynach istnieją odsyłacze je łączące. Większość komentarzy, które są bardzo ważne dla naszej analizy, jest umieszczana właśnie na stronach FB.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 3.0 PL License (creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/), which permits redistribution, commercial and non-commercial, provided that the article is properly cited. © The Author(s) 2022.

Publisher: Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences
[Wydawca: Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk]

tożsamości przez mieszkańców Wileńszczyzny i omówię próby tworzenia oryginalnego języka przez młodzież wileńską. W artykule wychodzę z założenia, że słabo dotychczas zbadana sfera Internetu, może być bardzo dobrą podstawą do badań nad kształtowaniem się tożsamości etnicznych i sposobem ich określania, zwłaszcza gdy analizie są poddawane spontaniczne zachowania językowe.

Badacze wileńskiej polszczyzny regionalnej nie zajmowali się dotąd analizowaniem tego typu komunikacji, ukazało się tylko kilka artykułów na ten temat. Chronologicznie pierwszym był tekst Kingi Geben (Geben, 2008, ss. 62–72), charakteryzujący język młodzieży polskiej Litwy, używany w Internecie. Artykuł Barbary Dwilewicz był próbą oceny poprawności językowej tekstów zamieszczanych w polskojęzycznym portalu delfi.lt, który został założony 12 marca 2012 roku i zawierał teksty tłumaczone z języka litewskiego oraz artykuły polskiego dziennikarza, Antoniego Radczenki (Dwilewicz, 2013, ss. 473–482). Wspomniany już wyżej portal „Pulaki z Wilni" był przedmiotem opisu w artykule Ines Ackermann *Polska młodzież na Litwie: o Pulakach i Wilniukach* (Ackermann, 2013, ss. 483–498). Autorka określiła język uczestników bloga jako „grę językową", zanalizowała jego wybrane cechy fonetyczne, morfologiczne i leksykalne. Dużo uwagi poświęciła analizie pojęć *Wilniuk*, *Wilnianin*, *vič* w kontekście rozważań na temat lokalnej tożsamości młodzieży polskiej na Litwie. Na potrzebę badania przestrzeni internetowej wskazują też lituaniści zajmujący się tożsamością emigracji litewskiej oraz analizujący czynniki sprzyjające zachowaniu języka poza granicami Litwy (Ramonienė, 2015, ss. 187–193).

Jak już wspomniałam wyżej, literatura poświęcona blogom jest dziś dość bogata, podejmowane są próby definiowania (Szendzikowska, 2009, ss. 233–234), wartościowania (Baran & Miotk, 2013), klasyfikowania blogów (Devitt, 2009; Gumkowska, 2009; Kidawa i in., 2016; Maryl, 2016) i analizy ich języka (Giltrow & Stein, 2009; Maryl, 2012, 2013). Badacze zazwyczaj podkreślają ich hybrydyczność i „ponadgatunkowość", w obrębie której powstają teksty zróżnicowane gatunkowo. Najczęściej określa się blogi jako sieciowe dzienniki, pamiętniki, rodzaje stron internetowych. Dziś już istnieje całe gniazdo derywacyjne, związane z tym pojęciem, co świadczy o upowszechnieniu się tej formy komunikacji (por. *blog, bloger, blogging, bloging, blogoholiczka, blogoholik, blogoholizm, blogowicz, blogowiczka, blogowy, blogerka, blogerski, blogować*; Żmigrodzki, b.d.). Blogi często mają charakter osobisty, zawierają przemyślenia, uwagi odzwierciedlające postawę, zainteresowania, a nawet światopogląd autora. Znajdują one także wiele innych zastosowań, mogą być narzędziem marketingu czy komunikacji politycznej (Maryl & Niewiadomski, 2013). Autorzy blogów zazwyczaj nawiązują kontakt z innymi witrynami, dzięki czemu powstaje siatka blogów określana niekiedy mianem *blogosfery*. W wypadku stron o charakterze osobistym autorzy nierzadko nawiązują relacje towarzyskie, dzięki czemu tworzy się swoista wirtualna społeczność blogowa, uczestniczące w niej osoby wpływają na siebie i prezentują prawdziwe lub sztuczne postawy, czasami wirtualne

osobowości mogą nawet stać się zagrożeniem dla tych realnie istniejących, odrywając się bowiem od rzeczywistości, przenoszą się do wyimaginowanego świata (Szpunar, 2005, ss. 378–382). Jedna z podstawowych cech bloga polega na łączeniu różnych form wypowiedzi: tekstu, rysunków, dźwięku, animacji i wideo. Nie bez znaczenia dla jego charakterystyki jest również to, że nie tylko autor tworzy jego treść, ale także czytelnicy wpisujący komentarze i nawet tworzący obszerne narracje. Przejawia się tu charakter społeczny bloga, a podstawową jego cechą jest nastawienie na komunikację, wymianę zdań.

Trzeba podkreślić, że język blogów zmienia się pod wpływem takich czynników, jak globalizacja, informatyzacja i cyfryzacja komunikacji międzyludzkiej, dochodzi do przenikania się różnych stylów i nawyków. Z reguły jest on pisany prozą, rzadziej prozą z elementami poezji. Dominuje styl potoczny, niekiedy wulgarny. Język blogów odzwierciedla różne kultury i subkultury[2].

Badacze komunikacji językowej w Internecie wyróżniają trzy fazy rozwoju blogów (zob. Miller & Shepherd, 2004, ss. 267–271). Pierwsza faza, do ok. 1999 roku – okres dominacji informatyków – specjalistów, którzy wykorzystują formę bloga do komunikacji między sobą. Faza druga, do ok. 2005 roku – okres boomu blogowego. Użytkownicy nieprofesjonalni zakładają blogi, korzystając z prostych szablonów, by utrzymywać kontakt ze znajomymi i dzielić się prywatnymi informacjami. Faza trzecia, najnowsza – to współistnienie blogów z serwisami społecznościowymi, jak Facebook czy Myspace. Mamy tu do czynienia z przejęciem pewnych funkcji przez portale społecznościowe, co obserwujemy też w wypadku blogów na Litwie.

Maciej Maryl (Maryl, 2016, ss. 10–11) proponuje typologię blogów opartą na wyznacznikach retorycznych, czyli w odniesieniu do celu komunikacyjnego i motywacji wypowiedzi. Wyróżnia następujące gatunki: a) diarystyka (opis zdarzeń i subiektywnych doświadczeń), b) refleksja (subiektywny stosunek do świata wyrażony w kategoriach uniwersalizujących), c) krytyka (wypowiedź ekspercka z zakresu danej dziedziny życia publicznego), d) porada (wskazówki dotyczące działań z życia codziennego), e) modelowanie (autoprezentacja twórcy jako wzoru do naśladowania), f) fikcjonalność (opis wydarzeń fikcyjnych).

Klasyfikacja ta powstała na podstawie analizy blogów, prowadzonej w trzech płaszczyznach: 1) **przedmiot, czyli nagląca potrzeba retoryczna**[3] (dyskurs egotyczny – ekspresja siebie) oraz dyskurs skoncentrowany na opisywaniu i komentowaniu świata zewnętrznego, 2) **autor i komunikacja, czyli aspekt społecznościowy** (rola

[2] Dobry, wysoki lub średni styl należą do rzadkości, spotyka się je np. w blogach polityków, artystów, na stronach blogów wykorzystuje się zazwyczaj różne gatunki wypowiedzi (Miller, 1994), w tym szerzące się ostatnio takie formy interakcji internetowej, jak memy (Jabłoński, 2011), demotywatory (Wilowicz, 2010) i in.

[3] Termin ten przekłada się na język polski jako *nagląca potrzeba* lub *sprawa aktualnej wagi* (por. Budzyńska-Daca, 2011, s. 141).

społeczna autora bloga i sposób komunikacji z czytelnikami[4]), 3) **spójność, czyli charakterystyka gatunku** (nić przewodnia łącząca setki wpisów w jeden blog) (Kidawa i in., 2016, ss. 54–55).

Czy istnieje blogosfera polska na Litwie i jakie pełni funkcje?

Z wyżej przedstawionych kryteriów – autoprezentacja siebie jako grupy społecznej lub tej części świata współczesnego i historycznego, z którą użytkownicy stron internetowych są związani, wynika, że mamy znaczną liczbę blogów powiązanych z portalami facebookowymi, w których użytkownicy nazywają siebie grupami dyskusyjnymi. Najwięcej z tych grup zawiera w swojej nazwie etnonimy (*Polaki*/*Pulaki*) lub toponimy (*Wilno, Wileńszczyzna, Wielkie Księstwo Litewskie*)[5]. Nazwy czasami są rozbudowywane przez dodanie charakterystycznych określeń, przymiotników lub przysłówków temporalnych – *Inna Wileńszczyzna* (Inna Wileńszczyzna, b.d.), *Wileńszczyzna Today* (Wileńszczyzna Today, b.d.), stanowią oryginalne derywaty – *Wilnopedia* (Wilnopedia, b.d.) lub mają postać zdania, w którym jest zawarta istota grupy, albo „nagląca potrzeba retoryczna" (Kidawa i in., 2016, ss. 54–55, zob. wyżej).

Najlepiej o intencji prowadzenia grupy świadczą same wpisy, zamieszczane na stronie tytułowej. Tak, przykładowo, cel założenia i omawianą problematykę przedstawiają użytkownicy zrzeszeni wokół grupy „Wilno – obrazki z przeszłości" (Wilno – obrazki z przeszłości, b.d.):

> Grupa powstała, aby przybliżać przeszłość Wilna na podstawie opisów i ikonografii, wspomnień, dzienników oraz publikacji. Nie poruszamy tematów politycznych, ani związanych z osobistym stosunkiem do innych nacji. Nie tolerujemy wulgaryzmów i obrażania w jakiejkolwiek formie rozmówców, którzy mają odmienne zdanie na poruszane tematy. Nie tolerujemy również wstawiania współczesnych fotografii, które nie będą miały podanego autora lub źródła. Posty z linkiem do innej grupy lub innego portalu w sieci, dozwolone będą tylko w określonych sytuacjach. Zapraszamy do poznawania

[4] Jak podkreślają autorzy, chodziło tu o aspekt społecznościowy badania: „Analizując komentarze i dyskusje na blogach, skupialiśmy się przede wszystkim na następujących kwestiach: (a) liczba komentarzy (czy prowadzona jest dyskusja, jak długo trwa); (b) wspólnota komentujących (czy w dyskusjach biorą udział przypadkowi uczestnicy, czy są to stali komentatorzy; czy autor także zabiera głos); (c) tematyka dyskusji (ukierunkowanie komentarzy na przedmiot postu lub na osobę autora; chęć dyskutowania lub pochwalenia twórcy)" (Kidawa i in., 2016, s. 55).

[5] Tytuły wszystkich analizowanych w artykule blogów oraz stron na Facebooku znaleźć można na końcu artykułu w *Bibliografii*. Nie miałam możliwości w ramach artykułu omówienia wszystkich istniejących na Litwie polskojęzycznych portali, ale treści niektórych z nich, takich jak „Wilniuki" (Wilniuki, b.d), „Polacy Litwy – Lietuvos lenkai" (Polacy Litwy – Lietuvos lenkai, b.d.), „Polacy z Wilna" (Polacy z Wilna, b.d), „Pieśni Wileńszczyzny" (Pieśni Wileńszczyzny, b.d) świadczą o dużej różnorodności sposobów mówienia o swojej tożsamości i przytoczenie ich w opisie wydało mi się warte uwagi czytelnika niniejszego opracowania.

> dziejów Wilna, także w taki sposób, który ma odbicie w dzisiejszym obrazie miasta. Każdy ślad w Wilnie ma swoją historię..... wspólnie dowiemy się więcej. Zapraszam do publikowania zdjęć – a narracja rozwinie się sama (Waldemar, 2019).

Nieco inny charakter ma grupa „Wielkie Księstwo Litewskie" (Wielkie Księstwo Litewskie, b.d.), której celem jest informowanie o interesujących wydarzeniach publicznych, prezentacjach książek na tematy związane z Litwą i Wielkim Księstwem Litewskim, napotkanych w archiwach lub bibliotekach, nowych źródłach do badań nad historią, kulturą regionu. Jest prowadzona przez osoby z Litwy, Polski i Białorusi. Istnieją też grupy stale ze sobą dyskutujące, wypowiadające odmienne opinie na określone tematy, np. portale „U siebie – w Wilnie" (U siebie – w Wilnie, b.d.); „Wileńszczyzna Today" (Wileńszczyzna Today, b.d.), propagujące raczej skrajne idee narodowościowe i krytyczny, polemiczny wobec tych postaw portal „Inna Wileńszczyzna jest możliwa" (Inna Wileńszczyzna jest możliwa, b.d.). Prężnie działają też blogi polityczne, np. „ZPL Wilno" (ZPL Wilno, b.d.), których autorzy opisują różne wydarzenia, imprezy kulturalne, działalność społeczną członków stowarzyszenia i in.

Na uwagę językoznawcy i badacza pograniczy językowych zasługuje blog „Pulaki z Wilni", utrwalony w postaci bloga (PWBS) i grupy dyskusyjnej (PWFB), i to ze względu na to, że jednym z podstawowych tematów zrzeszonych wokół tych portali uczestników jest opis języka oraz jego wartościowanie. Nie bez znaczenia jest również to, że używany przez nich język jest trudny do określenia – dotychczas charakteryzowano go jako gwarowy, regionalny, młodzieżowy, sztuczny. Opracowań tego języka faktycznie brak, chociaż został on zauważony przez językoznawców[6]. Witryna społeczno-kulturalna „Pulaki z Wilni", która do 2013 roku funkcjonowała jako typowy blog, została zamknięta, a jedną z przyczyn zamknięcia była negatywna reakcja wielu osób na publikowane treści, natomiast strona na FB ciągle istniała, ostatni wpis pochodzi z 2021 roku. Na samym początku autorzy bloga zaznaczali, że ma on charakter satyryczny, i podkreślali apolityczność:

> Jedynego *de facto* miejsca w wirtualnej przestrzeni mniejszości polskiej na Litwie, gdzie nie ma podziału na poglądy polityczne, wyznanie religijne, orientację seksualną itd. Tutaj nikt się nie obrzuca błotem, brak jest dyskusji na tematy polityczne, a jak już, to nie ma podziału na dobrych i złych polityków, mojszą i twojszą rację.
> Doskonale się ze sobą bawimy, wykorzystując przy tym walory języka wileńskiego, jak również jego braki. To, co nas łączy, to przede wszystkim dystans do nas samych [...] (PWBS-7; 5 marca 2012).

Autor popularnej wśród młodzieży powieści *Robczik,* napisanej slangiem młodzieżowym, potrzebę pisania w języku „wileńskim" określa jako „tęsknotę za językiem", którego używał, mieszkając w Wilnie (Polonski, 2021).

[6] Przede wszystkim w artykule Ines Ackermann (Ackermann, 2013).

Prawie od razu po założeniu blog „Pulaki z Wilni" (PWBS) znajduje odbiorców, którzy komentują omawiane zdarzenia, zamieszczają nowe informacje, ich wpisy stanowią podstawę do tworzenia memów i demotywatorów. Aspekt społecznościowy bloga można dostrzec nie tylko w prowadzonych dyskusjach i wymianie zdań, ale też inicjowanej działalności, w tym organizowaniu spotkań charytatywnych, wieczorków poetycko-muzycznych, podczas których występowały zespoły rockowe, recytowano wiersze miejscowych poetów, w tym pisane gwarą, a zebrane środki przekazywano na rzecz Domu Dziecka w Solecznikach. Sposobem na jednoczenie ludzi i promowanie działalności społecznej blogowiczów były też różnorodne aukcje, np. sprzedaż specjalnie wyprodukowanych kubków z napisem „Pulaki z Wilni". Do wspólnych działań zachęcał wpis – apel skierowany do przedstawicieli społeczności polskiej w języku pełnym regionalizmów tworzących swoisty kod swojskości:

> Już można zakazywać (tł. zamawiać[7]) i kupować kubki „Pulaki z Wilni"! Kubki w trzech kolorach: szary (w środku czarny), czerwony i czarny! Sam kubek może zmieścić 450 ml napitków (tł. napojów) ciepłych i zimnych (PWBS-6; 13 lutego 2012).

Ze skrótowo tylko przedstawionej charakterystyki sposobów komunikacji użytkowników bloga „Pulaki z Wilni" oraz innych blogów przedstawionych na wstępie artykułu trudno któryś z nich zaklasyfikować zgodnie z zasadami przedstawionymi przez badaczy. Prawie w każdym można znaleźć elementy diarystyki i refleksji, krytyki i porady, ustawienia na modelowanie i fikcjonalność. Tematem przewodnim jest kraj, miasto, język, narodowość, a układ sposobów mówienia na te ważne i delikatne tematy, stosowana perswazja zasługuje na bardziej wnikliwą uwagę. Szczegółowo opisać należy zarówno zachowania komunikacyjne autorów każdego bloga z osobna, jak i omówienie działalności całej wyżej przytoczonej grupy portali społecznościowych. Na tym etapie badań można jedynie podkreślić, że blogi polskie na Litwie istnieją, są bardzo różnorodne, a przestrzeń internetowa jest dobrą płaszczyzną do wymiany zdań i mówienia o tożsamości etnicznej, poznawania siebie i kształtowania własnego punktu widzenia na problemy narodowe i społeczne. To zaangażowanie w bardzo ważne dla grupy problemy może rodzić nowe formy zachowań językowych rozwijanych w przestrzeni wirtualnej.

Gatunki wypowiedzi, czyli spójność retoryczna

Zgodnie z tym, co powiedziałam w części wstępnej, charakteryzując język użytkowników polskich blogów i grup dyskusyjnych na Litwie jako tworzywo bardzo różnorodne, podejmę próbę omówienia sposobów ich komunikacji na przykładzie portali

[7] Wszystkie wpisy podaję w wersji oryginalnej. Autorem tłumaczeń zawartych w nawiasach jest uczestnik bloga, który objaśnia *zakazywać* jako *zamawiać*, a *napitki* jako *napoje*.

„Pulaki z Wilni"[8]. Są one najbardziej zróżnicowane, łączą różne typy wypowiedzi internetowych, niektóre z nich można zaliczyć do form e-folkloru, bo spełniają jego kryteria: są spontaniczne, zabawne, łatwo poddające się przeróbkom, rozwijające się dynamicznie, mające zbiorowego autora[9]. Odnieść do nich można przede wszystkim memy i demotywatory, cieszące się największą popularnością. Przedmiotem ich krytycznego nastawienia jest nie tylko język, lecz także ocena zachowań, stosunek do poszczególnych zjawisk, nacechowanych archaicznym, ludowym sposobem postrzegania świata. Oto niektóre przykłady:

> Przed tym czym wypuskać syna na świat, napoj jego, zubacz czy nidurny (PWFB-4; 27 listopada 2016).

I podobny komentarz czytelnika „Babulkagadawszy":

> Tym, co majo czy bendo mieć dziciuków. Wypuskajcia na świat ustrużnie, żeb wstydu ninarobili ojcom (PWFB-kom1; 27 listopada 2016).

Por. też tekst z innego memu:

> Kiedy panienka sama wymalowałasia, żeb tobia spodobacia, a ty itak jej widzisz takiej, jaka jest (PWFB-1; 1 czerwca 2016).

I kontynuacja wątku przez czytelników/grupowiczów:

> choc ty kol na glowie czesz wsiorawno malujisia;
>
> Gadziugaj jak byla tak i zostalasie (PWFB-kom2; 2 czerwca 2016).

Bliskie wyżej wymienionym gatunkom są teksty, określone przez autorów jako komiksy, anegdoty, dialogi (z dopiskiem: *zasłyszane*). Trudno się zorientować, na jakiej podstawie autorzy wpisów wyodrębniają te gatunki i określają ich typ, mają bowiem one wiele cech wspólnych, prawie wszystkie są pięknie ilustrowane, wykorzystywane w nich są realia lokalne, nawiązują do tradycyjnych komiksów[10], a ich tematem są negatywne zjawiska społeczne lub polityczne, np.:

Dialog w postaci komiksu pomiędzy prezydentem Polski A. Dudą a prezydentem Litwy D. Gribauskaitė z okresu braku bliższych relacji między obu państwami:

---

[8] Odniesienia do konkretnych stron internetowych tego bloga oraz grupy FB, z którą jest on powiązany, zostały umieszczone w *Bibliografii* na końcu artykułu.

[9] Piotr Grochowski tak określa e-folklor: „Mianem tym skłonny jestem określać wszelkiego rodzaju teksty (słowne, obrazowe, dźwiękowe, multimedialne, zachowaniowo-sytuacyjne) funkcjonujące w różnych kanałach komunikacji internetowej, stanowiące kolektywną «własność» określonej grupy internautów, które cechuje: 1) powtarzalność/popularność, 2) spontaniczność/nieoficjalność, 3) względna anonimowość" (Grochowski, 2013, s. 63).

[10] Ze względu na dostępność portalu w Internecie, ilustracji wizualnych tych gatunków wypowiedzi nie zamieszczam w artykule, którego przedmiotem jest przede wszystkim język i intencja komunikacji wirtualnej.

– Ej, ej Dalia, nu powiedz "uafka".
– Nu, ławka.
– Nie wymawiasz uafka?
– Słuchaj, ty, prikalist zara w łycz dustanisz (PWFB-3; 2 lipca 2016).

Dialog pomiędzy Dalią Gribauskaitė a prezydentem Białorusi Aleksandrem Łukaszenką:

– Bierz Dalińka kwiatuszki i sprzydawaj prendzej mnie swoja Lietuva.
– Ale ładnińkie, ačiū, Alioszka. Na ciema sprzydaży gadaj z Kubilusam. Ja ni przy czym (PWBS-5; 2 grudnia 2011).

Rozmowa między dwiema paniami w starszym wieku:

– Słuchać, myśla tablet kupić.
– Ten kampiuter co młodzież ciska? Nafik samej?
– Dużo wzorków na YouTube można znajść (PWFB-2; 9 czerwca 2016).

Nieco inny cel mają zamieszczane na stronie bloga słowniczki wyrazów „wileńskich" i strony określone jako „Gramatyka". Przedstawiają one najbardziej charakterystyczne wyrazy lub frazeologizmy gwarowe z tłumaczeniem na język polski oraz bardzo rozpowszechnione niepoprawne formy gramatyczne czasowników.

Ronczka do pisania – długopis
Rozdziaćsie – rozebrać się
Rydyska – rzodkiewka
Rżać – śmiać się (PWBS-3; 10 sierpnia 2009).

Chcem jeszczo raz pudkreślić, że jenzyk wileński to najładniejszy, najbardziej dźwięczny i wszechtronny jenzyk! A także dość prosty dla innastranców do nauki. Weźnim na przykład udmiana czasuwników. Cud malina, wsio prosto…
Ja był
Ty był
On był, ona była
Ono było/była
My byli
Wy byli
Oni byli (PWBS-4; 14 grudnia 2009).

Na stronie „Pulaki z Wilni" (PWBS) występuje jeszcze jeden gatunek wypowiedzi – esej, który zaistniał z inicjatywy autora bloga. Ogłosił on konkurs na napisanie krótkiego tekstu na temat kraju, pochodzenia, ojczyzny. Zamieszczone teksty zostały napisane wariantem ogólnego języka polskiego, gdzie zauważalne są też cechy regionalne. W pierwszym przytoczonym poniżej eseju, zatytułowanym *O nas samych*, autorka (Iwona Klimaszewska) dokonuje autoprezentacji grupy etnicznej, określając ją jako „naród zahartowany, wytrwały, dumny, towarzyski, życzliwy i wesoły",

mający swoich bardzo sławnych przedstawicieli (Czesława Miłosza), odwołuje się też do ważnych dla Polaka miejsc (Wilno, Wileńszczyzna), cech krajobrazu (Wilii modra gładź, kaczeńce) i w taki sposób podkreśla swój związek z małą, lokalną ojczyzną. Cechy regionalne są nieliczne, ale bardzo charakterystyczne: często używany na Wileńszczyźnie „biednowaty" zamiast ogólnego „biednawy", „pożyczyć zdrowia" zamiast „życzyć zdrowia". Swoje niezadowolenie ze stosunku władz do mniejszości polskiej tłumaczy brakiem miłości ze strony premiera Andriusa Kubiliusa i prezydent Dalii Gribauskaite, dodając do ich imion sufiksy rosyjskie: „Andriuszka" i „Daliuszka", co może jednocześnie świadczyć o ich poglądach politycznych.

> Na Wileńszczyźnie też żyć można... I my żyjemy, i jest nas wielu. Bo tylko tutaj rodzą się Pulaki. Naród zahartowany, wytrwały, dumny, towarzyski, życzliwy i wesoły. A jeżeli już Pulak i musi wyjechać hen za góry, morza i lasy, to zawsze się przystosuje, znajdzie swoje miejsce i, co najważniejsze, stanie się sławny. Pulak potrafi, prawda, panie Czesławie?
>
> Wileńszczyzna – to najlepsze miejsce na świecie. Bo Pulak, choć trochę jest biednowaty i nie wiem, jak bardzo czułby się chory i nieszczęśliwy, ale solenizantowi czy jubilatowi zdrowia i szczęścia zawsze pożyczy... i nadrze kaczeńców zapatrzonych w modrą gładź Wilii.
>
> Najlepsze miejsce na świecie jest tam, gdzie nas kochają... Czy tata Andriuszka i mama Daliuszka nas kochają? Może kochaliby, ale pod warunkiem... Ale nie płaczmy, nie jesteśmy sierotami. Mamy siebie i jest nas wielu. Pulacy z Wilni i Wileńszczyzny, kochajmy się, by nigdy nie poczuć ochoty stąd zwiać i ... nie drzyjmy już więcej tych kaczeńców, niech one sobie drżą zapatrzone w modrą gładź! (PWBS-2; 29 stycznia 2012).

W eseju drugim poruszany jest problem relacji między przedstawicielami różnych narodowości, a zwłaszcza „poszukiwania" tego obcego i wrogiego dla Polaka narodu. Eksponowana jest sztucznie wywołana eskalacja obcości, która niekoniecznie ma charakter narodowościowy. Aby uzasadnić przyczyny tej obcości, autor odwołuje się do czasów sowieckich. Co warte podkreślenia, brakuje tu słownictwa regionalnego, występują tylko charakterystyczne dla polszczyzny regionalnej błędy gramatyczne, które nie odgrywają w tekście znaczącej roli stylistycznej.

> Wilno od wieków było miastem wielokulturowym, wielojęzykowym i wielowyznaniowym. Wydawać by się mogło, że posiadało wszelkie warunki, żeby zostać ośrodkiem tolerancji i szacunku do inności. Inny nie budził wrogości, bardziej zainteresowanie tym, co ma do pokazania.
> Polityka ZSRR, dążąca do stworzenia homo sovieticus, uśpiła świadomość narodową wielu nacji. A po rozpadzie Związku, obudzone nastroje nacjonalistyczne zaczęły przybierać niepożądane formy. I oto pewnego dnia, płot między sąsiadami nabrał innego znaczenia. Urosnął do rangi Muru, oddzielającego od obcego. Tylko którą stronę Muru należałoby nazwać obcą, jeśli oboje sąsiedzi żyją tu z dziada-pradziada, a jedyne co ich różni, to język, jakiego używają w domu? (PWBS-1; 20 czerwca 2011).

Oprócz wyżej przedstawionych gatunków wypowiedzi, wymienić należy też zamieszczane na stronach bloga urywki z prasy przedwojennej o charakterze patriotycznym, w tym np. fragmenty tekstów znanego pisarza i publicysty, Józefa Mackiewicza, opublikowane w 1939 roku w „Gazecie Codziennej". Jest to swoisty powrót do przeszłości, a hasło Mackiewicza: „My jesteśmy u siebie w domu i musimy pracować i mieć prawo do głośnego mówienia" wydaje się blogerom aktualne do dziś. Publikowane są również filmy, nagrania piosenek przedwojennych, hity współczesne, na ludowo stylizowane wiersze wileńskiego poety, Jana Rożanowskiego[11], pisane gwarą fragmenty z gawęd Wincuka[12].

Aspekt społecznościowy, czyli komunikacja w obrębie blogosfery

Największą zaletą blogów jest ich dialogowość. Mimo złożonych na stronie tytułowej bloga „Pulaki z Wilni" deklaracji, że grupowicze będą się tylko „bawić językiem" i miło spędzać czas w swoim gronie, to jednak podejmują oni różne tematy społeczne i polityczne, które zostają poddane dyskusji i krytyce (czasami ostrej). Wyraża się w nich odważna postawa obywatelska, komentarze do tekstów zawierają subiektywne opinie. Jest to niekontrolowany, niepoddany cenzurze wielogłos, z którego wynika, że Polacy na Litwie zdecydowanie bronią swojej odrębności i uważają, że ich lokalną tożsamość można zrozumieć tylko poprzez odwołanie się do wspólnej wielonarodowej historii, a także aktywny, oparty na szacunku dla sąsiada udział w życiu społecznym. Ilustrują to poniższe wypowiedzi:

> Śliczny esej, a raczej recenzjo-refleksja. Wszystkich pewnie czasem (a przynajmniej tych którzy lubią czasem podywagować) nachodzą podobne przemyślenia. Czasem ten "obcy" staje się niesamowicie bliski, a "swój" się oddala. A "obcy" na ogół rodzi się ze strachu... (PWBS-kom3; 28 czerwca 2011).

> A mnie cieszy, że przestrzeń w internecie poświęcona Polakom wileńskim sie poszerza. Z przyjemnością obserwuję rosnącą emenacypacje Polaków wileńskich. Na dłuższą metę czerpiąc z macierzy mogą siebie wzmocnić, ale także odegrac pozytywna role na Litwie równoważąc tamtejszy oszlały nacjonalizm [...] (PWBS-kom1; 14 marca 2012).

> […] tak z boku jako lietuwis (litwin). wydaje sie ze bernardinai.lt jest bardzo w pozadku do polskiej mniejszosci. Ja osobiscie tez czytam alfa.lt i balsas.lt. natomiast nielubie any republiki any lrytas any delfi (PWBS-kom2; 6 kwietnia 2012).

[11] Ukazało się już kilka tomików poezji Jana Rożanowskiego, swoje wiersze autor publikuje też na stronie: „Po wileńsku na wesoło" (Po wileńsku na wesoło, b.d.).

[12] Tomy gawęd Wincuka były bardzo popularne na Litwie w latach 80. XX wieku. Autor publikował je pod własnym nazwiskiem (Stanisław Bielikowicz), por. wydane w 1986 roku: *Fanaberii ciotki Onufrowej. Gawędy Wincuka Dyrwana* (Bielikowicz, 1986). Analizy języka dokonał we wstępie do tego wydania Alojzy Adam Zdaniukiewicz, znany badacz polszczyzny kresowej.

Język „Pulaków z Wilni"

Największą uwagę skupiają grupowicze na omawianiu cech własnego języka i gromadzeniu „ciekawego" ich zdaniem słownictwa. Wielu z nich wyraża satysfakcję, że oto wreszcie nie musi się wstydzić tej „prostej mowy"[13], a wręcz przeciwnie, może czuć dumę z powodu jej odrębności. Jednocześnie mają świadomość tego, że ich próby pisania w takim języku to nie zawsze autentyczna gwara miejska. Mieszają się w nim różne odmiany języka, a przede wszystkim slang młodzieżowy i gwara wiejska. W ich dłuższych lub krótszych wypowiedziach można napotkać celowo używane archaizmy, rusycyzmy, lituanizmy, sztucznie tworzone kalki językowe, co spotkało się z negatywną oceną czytelników.

O krytycznej ocenie języka blogowiczów, w której nie brak jednak aprobaty dla podobnych zachowań językowych, świadczy chociażby fragment z artykułu, który został zamieszczony na stronach popularnego portalu internetowego „Wilnoteka", a jego autorką jest znana dziennikarka wileńska Małgorzata Kozicz:

> Jedni oponenci "Pulaków z Wilni" przekonują, że "aż tak niepoprawnie nikt nie mówi", że za dużo na stronie Pulaków rusycyzmów i że powszechne jest eskalowanie niepoprawności językowej. Inni są pewni, że chodzi o spisek zarządzany z Warszawy (według nich założycielka strony, która przez wiele lat mieszkała w Polsce, nie ma pojęcia o wileńskiej rzeczywistości), a mający na celu otępienie i wynarodowienie młodych Polaków z Litwy.
>
> [...] Oto, jakie zdania padały na przykład w dyskusji poświęconej szkodliwości używania w druku "pulackiego" języka: "Powiesić za nogi? Na stacyjce benzynowej, jak Mussoliniego. Zemsta ludu", "Zakopać na żywca", "Sami się wyrżną, jak to życie uczy".
>
> [...]
>
> Myli się jednak ten, kto sądzi, że Pulaki tworzą sztuczny język. Oni jedynie przenoszą do Internetu to, co słyszą w domu, w szkole, na ulicy. Tak duża liczba fanów wymownie świadczy, że ludzie indentyfikują się z tą mową i tym sposobem odbierania rzeczywistości. Niestety, choćby nie wiadomo jak irytowali się oponenci "Pulaków z Wilni", większość mieszkańców Wileńszczyzny nie zacznie nagle mówić poprawnie (Kozicz, 2013).

Przede wszystkim negatywnie jest postrzegany język, którego używają publicznie uczestnicy bloga. Analizując cechy językowe, należy na wstępie zaznaczyć, że jest to rzeczywiście język sztuczny, nadmiernie nasycony cechami o różnym pochodzeniu. W dużym skrócie dokonajmy przeglądu tych cech.

1. Częste w zamieszczanych wpisach są cechy gwarowe, które przejawiają się przede wszystkim w warstwie leksykalnej. Są to: a) archaizmy: *stecka* 'ścieżka', *majtki* 'spodnie', *gaci* 'spodnie', *kosa* 'warkocz', *cieplica* 'szklarnia', *gawenda* 'rozmowa',

[13] Termin „prosta mowa" jest bardzo różnorodnie interpretowany. Używa się go na określenie ustnej odmiany języka polskiego na Wileńszczyźnie, natomiast badacze często określają w taki sposób gwarę białoruską, używaną w wielu wsiach położonych na granicy z Białorusią.

b) rutenizmy (białorutenizmy i rusycyzmy): *wypeckać* ‘wybrudzić’, *magazyn* ‘sklep’, *sumka* ‘torebka’, c) lituanizmy poświadczone też w gwarach białoruskich: *burbulować* ‘gderać’; *grazdy* ‘graty, rupiecie, zbyteczny sprzęt’; *szakal, szakalek* ‘szczapa, kawałek polana’, *żmut* ‘duży pęk, kupa’. W większości są to wyrazy odnotowane w zbiorach leksyki gwarowej (por. Grek-Pabisowa i in., 2017; Rieger i in., 2006).

2. Rozpowszechnionym zjawiskiem są wypowiedzi zawierające cechy slangu młodzieżowego, które są również najbardziej widoczne w warstwie leksykalnej. Są to przede wszystkim rusycyzmy jedno- lub wielowyrazowe, często mające postać sztucznie kalkowanych wyrażeń: *mówili po nowościach* ‘mówiono w wiadomościach’, *baskietbolna kamanda* ‘drużyna koszykarska’, *najść ruzczoska* ‘znaleźć grzebień’, *być w położeniu* ‘być w ciąży’, *odkluczać lampeczka, żeby nie mieszała* ‘wyłączyć żarówkę, żeby nie przeszkadzała’, *Pulaki pujdo za mnie churować* ‘Polacy będą mi kibicować’, *ja ni przy czym* ‘nie mam z tym nic wspólnego’, *na ciema* ‘na temat’, *i wsie dziła* ‘i cała sprawa’, *narkociki upotreblajo* ‘zażywają narkotyki’, *jado na kalco* ‘jadą na pętlę (autobusową, tramwajową)’, *pachni pod myszkami* ‘cuchnie pod pachami’; *wybiwa z równowagi* ‘wytrąca z równowagi’, *jeździć na krętych taczkach* ‘jeździć bardzo drogimi samochodami’, *wykluczać światło* ‘wyłączać światło’, *można na kogo położyć sia* ‘można znaleźć w kimś oparcie’, *rozebrać sia* ‘zorientować się, zrozumieć’, *robić spisek do Lidla* ‘zrobić listę zakupów do Lidla’.
3. Nieco rzadziej występują regionalizmy gramatyczne, wśród nich tak zwany czas przeszły „wileński”, omawiany przez samych grupowiczów: *ja powiedział, my pomogli*, imiesłowy na *-wszy* w funkcji orzeczenia: *oni zrobiwszy taki kopiec*, regionalne formacje derywowane z charakterystycznymi sufiksami *-uk*, *-ińk*, *-ulk*: *ptaszuk, ładnińki, Dalińka*, *zembulki.*
4. Cechy fonetyczne występują nawet bardziej intensywnie niż w odmianie gwarowej czy slangu młodzieżowym, mają one podłoże białoruskie, rosyjskie lub litewskie[14], są to: ukanie (*Pulaki, Uleczek, ugurki rosnu, pugadać*), akanie (*miejsca, najlepsza, jajka, okna, krzesła* – mian./bier. lp. rzeczownika lub przymiotnika), ikanie (*przydzi, sprzydawaj*, *sprzydaża, maluji*), uproszczenie grup spółgłoskowych (*czeba, pupaczeć*), archaiczne gwarowe rozsunięcia spółgłoskowe (*czytery, myszo* – ogpol. *msza*).
5. Najwięcej kontrowersji budzi pisownia w tym języku, oddająca wyżej wymienione właściwości wymowy, gdzie częste jest też rozłożenie nosówek, łączne pisanie „się” z czasownikami (zapewne jest to wpływ języka rosyjskiego). Oto krótki fragment takiego zapisu:

> Kulejka wielka, jak probka z szeszkińskiej górki z rania. Godzina 16:00. Jakby to i ni pośle roboty, ale jakby i pośle. Najwincej pinsianierów! Czy oni ni mogo chodzić

[14] Przegląd takich cech zob. Rutkovska, 2013, ss. 303–318.

> na poczta z rania? Jak uczni i studenty uczosia, a ludzi w wieku produktywnym pracujo? NIE! Ni mogu, bo lubio potusić w kulejkach, pupaczeć na ludzi, jak kto udziawszysia, co posyła, wiele za światła i gaz płaci (PWBS-8; 12 czerwca 2012).

Podsumowanie

Z przedstawionej wyżej analizy blogów i grup dyskusyjnych prowadzonych na Litwie w języku polskim wynika, że są one bardzo różnorodne, służą do informowania o wydarzeniach społecznych i kulturalnych, nieco rzadziej służą też celom politycznym, czasami mają charakter prywatnych dzienników. Na szczególną uwagę zasługują blogi i grupy dyskusyjne, których intencją jest przybliżanie dziejów Wilna, przypominanie chlubnej historii i znanych postaci, a tym samym umacnianie postawy tożsamościowej, jednoczenie osób polskiego pochodzenia i przyczynianie się do rozwoju pozytywnych uczuć narodowościowych. Czytelnikami takich portali są też przedstawiciele innych narodowości, co sprzyja zacieśnieniu więzi międzyetnicznych, służy usuwaniu negatywnych stereotypów utrwalonych w świadomości wielu osób. Przestrzeń internetowa może być dobrym miejscem nie tylko na dyskusję, wynurzenia osobiste, kontakty międzyludzkie i społeczne, ale pozytywnym czynnikiem[15] integrującym osoby o różnych postawach tożsamościowych. Ujawnia się więc tu dość powszechna potrzeba retoryczna – mówienia o rzeczach ważnych, dotyczących wydarzeń prywatnych i społecznych, ale też nieco bardziej skomplikowana – prezentująca zachowania, ilustrująca problemy osób w społeczeństwie wieloetnicznym i wielokulturowym. Świadczą o tym już bardzo liczne portale z nazwami etnicznymi w tytule oraz dyskutowane przez grupowiczów/blogerów tematy.

Na tle innych polskich blogów Wileńszczyzny wyróżnia się popularny blog „Pulaki z Wilni" (PWBS) oraz powiązana z nim i będąca jego kontynuacją grupa FB o tej samej nazwie (PWFB). Występują tu wypowiedzi różnego typu, mają one charakter satyryczny, a język stanowi próbę pisania slangiem młodzieżowym. Dużą rolę odgrywają tu cechy gwarowe jako czynnik wiążący z regionem i dawną historią. Najczęściej omawiane są nie tylko charakterystyczne dla regionu realia, które są częścią naszej kultury, ale też ludzkie zachowania lub cechy. Są to mocno zakorzenione w języku wyrażenia o charakterze regionalnym (archaizmy, lituanizmy, rusycyzmy), charakteryzujące się dużą częstotliwością, wyrażające treści ekspresywne, emocjonalne, służące do samoidentyfikacji, scalające grupę za pomocą słowa. Niektóre z nich dotyczą okresu postrzeganego negatywnie, a przede wszystkim okresu rusyfikacji. Propaganda rosyjska, jak wiadomo, miała wiele sposobów pozyskiwania zwolenników swoich poglądów, a jednym z potężnych narzędzi było wychowanie przez szkołę, literaturę,

[15] Podstawowe czynniki podtrzymujące świadomość narodową polską na Litwie były wymieniane przez H. Karaś (Karaś i in., 2001), A. Zielińską (Zielińska, 2002), K. Rutkovską (Rutkovska, 2008).

kulturę. Nie jest rzeczą łatwą pozbycie się tych wzorców kulturowych i uświadomienie sobie własnej odrębności etnicznej oraz tożsamościowej. To oddziaływanie propagandy rosyjskiej widoczne w języku społeczności polskiej na Litwie dotychczas jest bardzo żywotne i pozytywnie oceniałabym fakt, że służy na stronach „Pulaków z Wilni" jako powód do ironii i żartu. Jest to dobra droga do uświadomienia sobie swojej wielokulturowości i odziaływania innej (może nie zawsze obcej) kultury, skutkująca różnymi konsekwencjami w systemie językowym, a jednocześnie prowadząca do łagodnego zapominania, usuwania z pamięci.

Należy również podkreślić, że „Pulaki z Wilni" to nie tylko język, to także różne formy wyrazu – rysunek, film, to jasna i jednoznaczna postawa tożsamościowa, która znajduje wyraz też w komponowaniu, łączeniu, najczęściej intuicyjnym, różnych warstw leksyki czy cech gramatycznych, których pochodzenia autorzy nie są najczęściej świadomi (może łatwiej rozpoznają tylko rusycyzmy czy mało zaadaptowane lituanizmy)[16]. Intencją portali jest to, żeby nie tylko „językiem się bawić", ale też poruszać (akceptować lub krytykować) ważne tematy społeczne. Jako że jednym z podstawowych sposobów autoprezentacji siebie jako grupy pozostaje jednak język, uczestnicy portali cały czas się zastanawiają: Jaki ma być ten język? Czy można w nim pisać? Czy jest nam potrzebny? Młode pokolenie nie potrafi już pisać i mówić typową, autentyczną gwarą, takiej typowo dialektalnej odmiany języka nie używają nawet mieszkańcy wsi. Powstaje więc pytanie, jeżeli ten język stanowi rodzaj stylizacji językowej, to jaką postać może ona przybierać, do jakiego stopnia powinna być oparta na tradycji, a do jakiego – oddawać rzeczywistość, realnie istniejące zachowania językowe. Dzięki badaniom szeroko dostępnych i wspólnotowo tworzonych sieci medialnych można uzyskać odpowiedź nie tylko na powyższe pytania dotyczące języka jako czynnika kształtującego tożsamość grupy i form jego istnienia, ale także te, które są kluczowe dla zrozumienia procesów tożsamościowych, odzwierciedlanych przez język.

Wykaz skrótów
„Pulaki z Wilni" na Blogspocie

PWBS – *Pulaki z Wilni*, b.d. [Strona Blogspot]

PWBS-1 – Matusewicz, 2011 – „Swój wśród obcych, obcy wśród swoich"

PWBS-2 – Klimaszewska, 2012 – „Najlepsze miejsce na świecie"

PWBS-3 – „Słownik wileńsko-polski", 2009

PWBS-4 – „Trochi gramatyki nikomu ni puszkodzi", 2009

PWBS-5 – „Komiksowo |kup-przydaj|", 2011

[16] Więcej o świadomości językowej zob. Rutkowska, 2008.

PWBS-6 – „Kubki, kubeczki", 2012

PWBS-7 – „Siedź cicho!", 2012

PWBS-8 – „(frustracja) Na poczcie", 2012

PWBS-kom1 – Anonymous, 2012 – „A mnie cieszy, że przestrzeń w internecie poświęcona Polakom wileńskim sie poszerza"

PWBS-kom2 – Darius, 2012 – „@ewa, tak z boku jako lietuwis (litwin). wydaje sie ze bernardinai.lt jest bardzo w pozadku do polskiej mniejszości"

PWBS-kom3 – Kiwi, 2011 – „Śliczny esej, a raczej recenzjo-refleksja"

„Pulaki z Wilni" na Facebooku

PWFB – Pulaki z Wilni, b.d. [Strona Facebook]

PWFB-1 – Pulaki z Wilni, 2016a – *Kiedy panienka cała wymalowałasia, żeb tobie spodobacia*

PWFB-2 – Pulaki z Wilni, 2016c – *Słuchać, myśla tablet kupić*

PWFB-3 – Pulaki z Wilni, 2016d – [Zdjęcie prezydent Litwy D. Gribauskaitė i prezydenta Polski A. Dudy]

PWFB-4 – Pulaki z Wilni, 2016b – *Przed tym czym wypuskać syna na świat*

PWFB-kom1 – Babulkagadawszy, 2016 – *Tym co majo czy bendo mieć dziciuków*

PWFB-kom2 – Verzinski, 2016 – *choc ty kol na glowie czesz wsiorawno malujisia*

Bibliografia

Analizowane źródła internetowe „Pulaki z Wilni" na Blogspocie oraz na Facebooku

Anonymous. (2012, marzec 14). A mnie cieszy, że przestrzeń w internecie poświęcona Polakom wileńskim sie poszerza [Komentarz do artykułu „Subiektywnie na temat PL DELFI"] [PWBS-kom1]. *Pulaki z Wilni*. http://pulakizwilni.blogspot.com/2012/03/subiektywnie-na-temat-pl-delfi.html?showComment=1333706721480

Babulkagadawszy. (2016, listopad 27). *Tym co majo czy bendo mieć dziciuków* [Komentarz do memu „Przed tym czym wypuskać syna na świat"] [PWFB-kom1]. Facebook. https://www.facebook.com/photo/?fbid=1237465006314116&set=a.162943040432990

Darius. (2012, kwiecień 6). @ewa, tak z boku jako lietuwis (litwin). wydaje sie ze bernardinai.lt jest bardzo w pozadku do polskiej mniejszosci [Komentarz do artykułu „Subiektywnie na temat PL DELFI"] [PWBS-kom2]. *Pulaki z Wilni*. http://pulakizwilni.blogspot.com/2012/03/subiektywnie-na-temat-pl-delfi.html?showComment=1333706721480

(frustracja) Na poczcie [PWBS-8]. (2012, czerwiec 12). *Pulaki z Wilni*. http://pulakizwilni.blogspot.com/2012/06/frustracja-na-poczcie.html?view=sidebar

Kiwi. (2011, czerwiec 28). Śliczny esej, a raczej recenzjo-refleksja [Komentarz do artykułu

A. Matusewicz „Swój wśród obcych, obcy wśród swoich”] [PWBS-kom3]. *Pulaki z Wilni*. http://pulakizwilni.blogspot.com/2011/06/esejusas.html

Klimaszewska, I. (2012, styczeń 29). Najlepsze miejsce na świecie [PWBS-2]. *Pulaki z Wilni*. http://pulakizwilni.blogspot.com/2012/01/czemu-wilenszczyzna-to-najlepsza.html

Komiksowo |kup-przydaj| [PWBS-5] [Mem/zdjęcie]. (2011, grudzień 2). *Pulaki z Wilni.* http://pulakizwilni.blogspot.com/2011/12/komiksowo_28.html

Kubki, kubeczki [PWBS-6] [Zdjęcie]. (2012, luty 13). *Pulaki z Wilni*. http://pulakizwilni.blogspot.com/2012/02/kubki-kubeczki.html

Matusewicz, A. (2011, czerwiec 20). Swój wśród obcych, obcy wśród swoich [PWBS-1]. *Pulaki z Wilni*. http://pulakizwilni.blogspot.com/2011/06/esejusas.html

Pulaki z Wilni [PWBS] [Strona Blogspot]. (b.d.). Blogspot. Pobrano 29 lipca 2021, z http://pulakizwilni.blogspot.com/

Pulaki z Wilni [PWFB]. (b.d.). *Home* [Strona Facebook]. Facebook. Pobrano 12 lipca 2021, z https://www.facebook.com/pulakiziwlni/

Pulaki z Wilni. (2016a, czerwiec 1). *Kiedy panienka cała wymalowałasia, żeb tobie spodobacia* [PWFB-1] [Mem/zdjęcie]. Facebook. https://www.facebook.com/photo/?fbid=1072789072781711&set=a.162943040432990

Pulaki z Wilni. (2016b, listopad 27). *Przed tym czym wypuskać syna na świat* [PWFB-4] [Mem/zdjęcie]. Facebook. https://www.facebook.com/photo/?fbid=1237465006314116&set=a.162943040432990

Pulaki z Wilni. (2016c, czerwiec 9). *Słuchać, myśla tablet kupić* [PWFB-2] [Mem/zdjęcie]. Facebook. https://www.facebook.com/photo/?fbid=993858264008126

Pulaki z Wilni. (2016d, lipiec 2). [Zdjęcie prezydent Litwy D. Gribauskaitė i prezydenta Polski A. Dudy] [PWFB-3] [Mem/zdjęcie]. Facebook. https://www.facebook.com/photo/?fbid=1098144040246214&set=a.162943040432990

Siedź cicho! [PWBS-7]. (2012, marzec 5). *Pulaki z Wilni*. http://pulakizwilni.blogspot.com/2012/03/siedz-cicho.html?view=sidebar

Słownik wileńsko-polski [PWBS-3]. (2009, sierpień 10). *Pulaki z Wilni*. http://pulakizwilni.blogspot.com/search?q=s%C5%82ownik

Trochi gramatyki nikomu ni puszkodzi [PWBS-4]. (2009, grudzień 14). *Pulaki z Wilni*. http://pulakizwilni.blogspot.com/2009/12/trochi-gramatyki-nikomu-ni-puszkodzi.html

Verzinski, T. (2016, czerwiec 2). *choc ty kol na glowie czesz wsiorawno malujisia* [Komentarz do posta Pulaki z Wilni, *Nu ale przyznajciś, dziady, itak lubicie swoich panienków*] [PWFB-kom2]. Facebook. https://www.facebook.com/photo/?fbid=1072789072781711&set=a.162943040432990

Pozostałe źródła internetowe

Inna Wileńszczyzna jest możliwa. (b.d.). WordPress. Pobrano 15 lipca 2021, z https://rojsty.wordpress.com/

Pieśni Wileńszczyzny. (b.d.). *Home* [Strona Facebook]. Facebook. Pobrano 15 lipca 2021, z https://www.facebook.com/search/top?q=piesni%20wilenszczyzny

Po wileńsku na wesoło. (b.d.). *Home* [Strona Facebook]. Facebook. Pobrano 13 lipca 2021, z https://www.facebook.com/powilensku

Polacy Litwy – Lietuvos lenkai. (b.d.). *Home* [Strona Facebook]. Facebook. Pobrano 10 lipca 2021, z https://www.facebook.com/PolacyLitwy

Polacy z Wilna. (b.d.). *Home* [Strona Facebook]. Facebook. Pobrano 20 lipca 2021, z https://www.facebook.com/polacyzwilna/

Polonski, B. (2021, luty 3). *Robczik* [Strona domowa]. Pobrano 10 lipca 2021, z https://robczik.pl

U siebie – w Wilnie [Blog]. (b.d.). Facebook. Pobrano 20 lipca 2021, z https://www.facebook.com/search/top?q=u%20siebie%20w%20wilnie

Waldemar. (2019, kwiecień 30). *Wilno-obrazki z przeszłości: Informacje o grupie* [Autoprezentacja] [Strona Facebook]. Facebook. https://www.facebook.com/groups/660695981029054/members/

Wielkie Księstwo Litewskie. (b.d.). *Home* [Strona Facebook]. Facebook. Pobrano 5 lipca 2021, z https://www.facebook.com/groups/753481424711381/

Wileńszczyzna Today. (b.d.). *Home* [Strona Facebook]. Facebook. Pobrano 15 lipca 2021, z https://www.facebook.com/WilenszczyznaToday/

Wilniuki. (b.d.). *Home* [Strona Facebook]. Facebook. Pobrano 5 lipca 2021, z https://www.facebook.com/wilniuki

Wilno – obrazki z przeszłości. (b.d.). *Home* [Strona Facebook]. Facebook. Pobrano 15 lipca 2021, z https://www.facebook.com/groups/660695981029054/members/

Wilnopedia. (b.d.). *Home* [Strona Facebook]. Facebook. Pobrano 9 lipca 2021, z https://www.facebook.com/Wilnopedia

ZPL Wilno. (b.d.). *Home* [Strona Facebook]. Facebook. Pobrano 5 lipca 2021, z https://www.facebook.com/search/top?q=zpl%20wilno

Literatura

Ackermann, I. (2013). Polska młodzież na Litwie: o *Pulakach* i *Wilniukach*. *Acta Baltico-Slavica*, *37*, 483–496. https://doi.org/10.11649/abs.2013.033

Baran, T., & Miotk, A. (2013). *Blogerzy w Polsce 2013: Znajomość — wizerunek — znaczenie: Ogólnopolski Panel Badawczy ARIADNA*. Pobrano 19 grudnia 2022, z https://panelariadna.pl/files/Blogerzy_w_Polsce_2013_www_panelariadna_pl.pdf

Bielikowicz, S. (1986). *Fanaberii ciotki Onufrowej: Gawędy Wincuka Dyrwana.* Wydawnictwo Pojezierze.

Budzyńska-Daca, A. (2011). Debaty konkursowe i telewizyjne debaty przedwyborcze – problem *dispositio* w dwóch realizacjach gatunkowych. *Forum Artis Rhetoricae*, *2011*(2), 137–153.

Devitt, A. J. (2009). Re-fusing form in genre study. W J. Giltrow & D. Stein (Red.), *Genres in*

the Internet: Issues in the theory of genre (ss. 27–47). John Benjamins Publishing Company. https://doi.org/10.1075/pbns.188.02dev

Dwilewicz, B. (2013). O poprawności językowej tekstów zamieszczanych w portalu pl.delfi.lt. *Acta Baltico-Slavica*, *37*, 473–482. https://doi.org/10.11649/abs.2013.032

Geben, K. (2008). Język internautów wileńskich. *Poradnik Językowy*, *2008*(3), 62–72.

Giltrow, J., & Stein, D. (2009). *Genres in the Internet: Issues in the theory of genre*. John Benjamins Publishing Company. https://doi.org/10.1075/pbns.188.01gil

Grek-Pabisowa, I., Ostrówka, M., & Jankowiak, M. (2017). *Słownik mówionej polszczyzny północnokresowej*. Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk.

Grochowski, P. (2013). Folklorysta w sieci: Prolegomena do badań folkloru internetowego. W P. Grochowski (Red.), *Netlor: Wiedza cyfrowych tubylców* (ss. 41–64). Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.

Gumkowska, A. (2009). Blogi wobec tradycji diarystycznej: Nowe gatunki w nowych mediach. W D. Ulicka (Red.), *Tekst (w) sieci: T. 1. Tekst, język, gatunki* (ss. 231–243). Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.

Jabłoński, A. (2011). O memach internetowych na przykładzie Pana Andrzeja. *Okolice: Rocznik Etnologiczny*, *9*, 209–220.

Karaś, H., Rutkovska, K., Geben, K., & Ušinskienė, V. (2001). *Język polski na Kowieńszczyźnie: Historia, sytuacja socjolingwistyczna, cechy językowe, teksty*. Wydawnictwo Elipsa.

Kidawa, M., Maryl, M., & Niewiadomski, K. (2016). Teksty elektroniczne w działaniu: Typologia gatunków blogowych. *Zagadnienia Rodzajów Literackich*, *59*(2), 52–73.

Kozicz, M. (2013, styczeń 1). *Pulaki z Wilni – u siebie w Wilnie*. Wilnoteka. http://www.wilnoteka.lt/tresc/pulaki-z-wilni-u-siebie-w-wilnie

Maryl, M. (2012). Konwergencja i komunikacja: Gatunki wypowiedzi na stronach internetowych pisarzy. *Zagadnienia Rodzajów Literackich*, *2012*(2), 30–51.

Maryl, M. (2013). Blog jako „dziennik elektroniczny": Analiza genologiczna blogów pisarzy. *Zagadnienia Rodzajów Literackich*, *56*(2), 77–110.

Maryl, M. (2016). Tworzenie typologii gatunków piśmiennictwa multimedialnego na przykładzie blogów – propozycja metodologiczna. W P. Siuda (Red.), *Metody badań online* (ss. 360–397). Wydawnictwo Naukowe Katedra.

Maryl, M., & Niewiadomski, K. (2013). Blog = książka? Empiryczne badanie potocznej kategoryzacji blogów. *Przegląd Humanistyczny*, *2013*(4), 83–90.

Miller, C. R. (1994). Genre as social action. W A. Freedman & P. Medway (Red.), *Genre and the new rhetoric* (ss. 56–72). Taylor & Francis.

Miller, C. R., & Shepherd, D. (2004). Blogging as social action: A genre analysis of the Weblog. W L. Gurak, S. Antonijevic, L. Johnson, C. Ratliff, & J. Reymann (Red.), *Into the blogosphere: Rhetoric, community, and the culture of weblogs*. University of Minnesota.

Ramonienė, M. (Red.). (2015). *Emigrantai: Kalba ir tapatybė: Kolektyvinė monografija*. Vilniaus universiteto leidykla.

Rieger, J., Masoit, I., & Rutkovska, K. (2006). *Słownictwo polszczyzny gwarowej na Litwie*. DiG.

Rutkovska, K. (2008). Język a tożsamość na pograniczu polsko – litewskim. W A. Engelking, E. Golachowska, & A. Zielińska (Red.), *Tożsamość – język – rodzina: Z badań na pograniczu słowiańsko-bałtyckim* (ss. 53–68). Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk (Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy).

Rutkovska, K. (2013). Interferencje litewskie i wschodniosłowiańskie w gwarach polskich na obszarze ignalińskim na Litwie. *Prace Filologiczne*, *64*, 303–318.

Rutkowska, K. (2008). Świadomość narodowa a język ludności wiejskiej na pograniczu polsko-białorusko-litewskim. *Prace Filologiczne*, *54*, 345–366.

Szendzikowska, A. (2009). Blog i jego odmiany – internetowy ekshibicjonizm? Przyczyny rozwoju i żywotności tej formy komunikacji. *Acta Universitatis Lodziensis: Folia Litteraria Polonica*, *12*, 431–450.

Szpunar, W. (2005). Internet jako pole poszukiwania i konstruowania własnej tożsamości. W E. Hałas (Red.), *Konstruowanie jaźni i społeczeństwa* (ss. 378–382). Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Wilowicz, A. (2010). Demotywatory jako przykład e-folkloru. *Okolice: Rocznik Etnologiczny*, *8*, 154–164.

Zielińska, A. (2002). *Mniejszość polska na Litwie kowieńskiej: Studium socjolingwistyczne*. Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk (Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy).

Żmigrodzki, P. (Red.). (b.d.). *Wielki słownik języka polskiego*. Pobrano 12 lipca 2022, z https://wsjp.pl/

Internet jako podstawa do badań nad tożsamością etniczną. Polskie blogi na Litwie

Streszczenie

Celem niniejszego artykułu jest próba zbadania jednego z typów komunikacji publicznej na Litwie, jakimi są blogi internetowe, a także określenia sposobu ich funkcjonowania, omówienie przyczyn ich powstania i analiza ich tematyki. Ponieważ jest to sfera komunikacji niekontrolowanej, jednocześnie została podjęta próba przedstawienia różnorodnych postaw społecznych, analiza subiektywnych zdań dotyczących tematów kulturowych i tożsamościowych. Zagadnieniem nie mniej ważnym są też językowe sposoby ich wyrażania. W opracowaniu przyjęto założenie, że mało dotychczas zbadana sfera Internetu może być bardzo dobrą podstawą do badań nad sposobem kształtowania się tożsamości etnicznych.

Jak wynika z analizy gatunków tekstów, zamieszczanych na stronach blogów lub portali społecznościowych, charakteryzują się one spójnością retoryczną, wchodzą ze sobą w różne relacje, tworząc blogosferę, i są ustawione na dialogowość. Zazwyczaj pisane są językiem ogólnym, w którym występują naleciałości regionalne. Częstym

zjawiskiem jest wykorzystywanie tych cech regionalnych jako znaku rozpoznawczego grupy, czynnika integrującego społeczność internetową. W wyniku tego, że autorami portali internetowych są zazwyczaj osoby młode, częstym zjawiskiem jest potoczne nacechowanie wypowiedzi, wyrażające się na różnych poziomach języka, a dążenie do przejaskrawienia niektórych wydarzeń szczególnie widoczne jest poprzez użycie leksyki nacechowanej stylistycznie. Mamy tu do czynienia ze stylem potocznym utrwalonym w wersji pisanej.

Słowa kluczowe: polskie blogi na Litwie; tożsamość etniczna w Internecie; gatunki wypowiedzi internetowych; slang polski na Litwie

The Internet as a Basis for Research on Ethnic Identity: Polish Blogs in Lithuania

Abstract

This article discusses an important type of public communication taking place in Lithuania – internet blogs written in Polish. The study presents how they function, outlines the reasons behind their creation, and analyses the topics which they concern. As this is a sphere of uncontrolled communication, the author makes an attempt to present various social attitudes and to analyse subjective opinions on cultural and identity issues. The linguistic ways of expressing them are also an equally important issue. In this study, we assume that the sphere of the internet, although so far little explored, can be a very good basis for research on the way ethnic identities are shaped.

The analysis of the genres of texts posted on blogs or social networking sites indicates that they are characterised by rhetorical coherence, enter into various relationships with each other, creating a blogosphere, and have a dialogical nature. They are usually written in a general language with regional accretions. A frequent phenomenon is using these features as the hallmark of a group, a factor integrating the internet community. Due to the fact that the authors of these websites are usually young people, a common phenomenon is the colloquial linguistic marking of statements, striving to exaggerate certain events, using stylistically marked lexis. We are dealing here with the colloquial style preserved in the written version.

Keywords: Polish blogs in Lithuania; ethnic identity on the internet; online genres; Polish slang in Lithuania

Dr Kristina Rutkovska, Professor at the Institute of Languages and Cultures of the Baltic Region, University of Vilnius. Her research interests concern ethnolinguistics, dialectology and language history. She has been researching the Polish language in Lithuania for over twenty years, and she is the author of over eighty articles and several co-authored books devoted to various issues: problems of borderland identity, multiculturalism in language, Lithuanian and East Slavic interference in Polish, lexical Lituanisms. Together with Virginija Vasiliauskienė, she prepared a critical edition of the bilingual Roman Catholic postil *Punkty kazań* [Sermon Points] by Konstanty Szyrwid. Her latest monograph *„Punkty kazań" Konstantego Szyrwida – zabytek piśmiennictwa litewskiego i polskiego z pierwszej połowy XVII wieku* ([Sermon Points by Konstantinas Sirvydas: A monument of Lithuanian and Polish writing from the first half of the seventeenth century], Vilnius: Institute of the Lithuanian Language, 2016) is focused on multilingualism in the diachronic aspect, discovering mutual language influences at various levels of the text.

Bibliography (selected): O warstwach leksyki pochodzenia litewskiego na obszarze ignalińsko-jezioroskim [On the layers of lexis of Lithuanian origin in the Ignalina-Zarasai region], *Acta Baltico-Slavica* 38, Warszawa (Warsaw) 2014, 126–152; (with Janusz Rieger and Irena Masojć), *Słownictwo polszczyzny gwarowej na Litwie* [The vocabulary of dialectal Polish in Lithuania], Warszawa (Warsaw) 2016; Językowo-kulturowa wizja dworu na Litwie [A linguistic and cultural image of the manor in Lithuania], *Acta Baltico-Slavica* 42, Warszawa (Warsaw) 2018, 151–172; Żeńskie nazwy osobowe w warunkach wielojęzyczności i wielokulturowośći: ujęcie etnolingwistyczne [Female anthroponyms in the conditions of multilingualism and multiculturalism from an ethnolinguistic perspective], *Wiener Slawistischer Almanach* 84, Berlin 2019, 265–278; On creating the images of biblical characters in sermons from the turn of the 17th century: Cultural contexts versus the authors' personalities, in: Ł. Cybulski & K. Rutkovska (eds.), *Beyond devotion: Religious and literary communities in the 16th and 17th century Polish-Lithuanian Commonwealth*, Göttingen 2022, 65–101.

Correspondence: Kristina Rutkovska, Institute of Languages and Cultures of the Baltic Region, Vilnius University, Vilnius, Lithuania, e-mail: kristina.rutkovska@flf.vu.lt

Support of the work: The study was conducted at the author's own expense.

Competing interests: The author is a member of the Scientific Board of this journal.

Publication history: Received: 2020-07-15; Accepted: 2022-11-18; Published: 2022-12-31.